

Kapitel 9

Samlivsforhold

1.9.1. Samlivsforhold

1.9.1.1. Indledning

25 % af alle samlevende personer i Danmark er ugifte samlevende. Disse forhold karakteriseres ved, at de typisk har en form for fælles økonomi, fælles bopæl og lever på samme måde som ægtefæller.

Der findes ingen fælles lovregulering vedrørende samlivsforhold, men der er regler som vedrører ægteskabslignende samlivsforhold, hvorfor der foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Her lægges der vægt på om parret har fælles bopæl, husholdning og økonomi samt at forholdet har en vis varighed, typisk 2 år.

1.9.1.2. Samlivets retsvirkninger

Herunder gennemgås nogle af de spørgsmål, der opstår i praksis vedrørende ugifte samlevendes retsstilling.

1.9.1.2.1. Forsørgelse mv.

Der er ingen legal, privatretligt forsørgelsespligt mellem parterne i et samlivsforhold. Parterne kan dog indgå en gyldig aftale vedrørende underholdspligt, som er retligt forpligtende under samlivet. Parterne i et samlivsforhold kan få erstatning for tab af forsørger, hvis dette er ægteskabslignende jf. **Erstatningsansvarsloven (Eal) § 13**.

En samlivspartners ret til underholdsbidrag fra en enten tidligere eller frasepareret ægtefælle kan kræves at ophøre, når samlivspartneren indgår et nyt samlivsforhold.

Retten til ægtefællepension efter ægtefællepensionslovens regler ophører ikke ved indgåelse af samlivsforhold.

1.9.1.2.2. Boligen mv.

LI § 26, stk. 2, angiver, at lejerer kan overlade lejligheden til medlemmer af egen husstand uden udlejers samtykke.

Hvis begge parter i samlivsforholdet står på lejekontrakten, kan den ene part ikke alene opsige lejemålet, fremleje denne eller få den anden sat ud af lejligheden.

Hvis kun én part står på lejekontrakten, er den anden ikke beskyttet mod opsigelse eller fremleje, eftersom at lejelovens regler om ægtefæller i §§ 72 og 81, stk. 2, ikke finder anvendelse.

Reglen om ægtefællesamtykke ved dispositioner over ejendom efter ÆFL § 6 finder ikke anvendelse på ugifte samlevende.

1.9.1.2.3. Formuen

Parterne i et samlivsforhold er stillede som ugifte enlige i formueretlig forstand. Dvs. der ikke er formuefællesskab, hver part råder over egen formue og de hæfter for egen gæld.

Der kan opstå et formueretligt sameje mellem parterne, hvis en genstand anskaffes i fællesskab, og dette har været parternes intention.

Opløsning/salg af sameje uden samejekontrakt sker efter de almindelige formueretlige principper. Dvs. der forlods dækkes betalinger/udgifter før beløbet deles.

Parterne i samlivsforholdet kan indgå aftaler om lån. Foreligger der ikke en låneaftale har långiveren en tung bevisbyrde, for at en overførsel skal betragtes som lån.

Hvis bevisbyrden ikke kan løftes for et lån, kan der tilkendes långiveren et berigelseskrav, som fastsættes skønsmæssigt. Berigelseskravet benyttes hvis forholdet har eksisteret i under 3 år, hvorfor kompensationskrav ikke kan anvendes. Berigelseskravet forudsætter, at den der kræver dette har lidt et tab.

UfR 1993.620 V: Samlevende par købte, et par måneder efter samlivets etablering, i fællesskab en udestue til mandens rækkehus til 75.000 kr. Parterne ophævede kort efter samlivet. Kvinden fik tilkendt et berigelseskrav på 10.000 kr., da retten ikke fandt det rimeligt, at manden skulle pålægges den fulde risiko for tabet.

Reglerne om fuldmagt finder anvendelse for samlivspartnere. Her vil man nemmere kunne statuere stiltiende- eller adfærdsfuldmagt ligesom med ægtefæller.

Hvis den fuldmægtige også handler i egen interesse, kan begge parter ende med at hæfte solidarisk for udgifter i forbindelse med den fuldmægtiges handlinger.

ÆFL § 1, stk. 3, om muligheden for at råde for den anden ved sygdom eller fravær kan ikke anvendes for samlevende. ÆFL § 11 om ekstinktion finder ej heller anvendelse.

1.9.1.2.4. Aftaler om formuen

Der er aftalefrihed mellem ugifte samlevende. De kan dog ikke indgå en bred almindelig aftale i henhold til, at reglerne om formuefællesskab mellem ægtefæller skal finde anvendelse.

De samlevende kan dog gyldigt indgå aftaler vedrørende enkeltspørgsmål. De kan derfor eksempelvis aftale, at en fast ejendom ikke kan sælges uden den andens samtykke.

Samlivspartnerne kan gyldigt aftale, at indtægten ved salg af ejendom i tilfælde af samlivsophævelse skal deles ligeligt.

Parterne kan gyldigt aftale kompensationsbeløb ved samlivsophævelse.

Parterne kan gyldigt aftale, at der ved samlivsophævelse ikke kan rejses krav imellem dem.

Partnere kan ikke gyldigt aftale, at den enes fremtidige erhvervelser skal tilfalde den anden.

1.9.1.2.5. Social- og skatteretlige regler

I visse tilfælde gælder individualprincippet i henhold til sociale ydelser, mens der i andre tilfælde gælder et familieprincip som også vedrører samlevende.

Samlevende har dog ingen offentlig forsørgelsespligt. Dvs. at i tilfælde af tildeling af kontanthjælp, er det underordnet, hvordan den anden samlevers indtægt er.

Ugifte samlevende er ikke underlagt skattelovgivningens sambeskatningseffekter for ægtefæller, hvorfor de beskattes som andre ugifte.

Den subsidiaire hæftelse i inddrivelseslovens § 12 finder ikke anvendelse på samlevere.

1.9.1.3. Samlivsophævelse

1.9.1.3.1. *Underholdsbidrag, refusion mv.*

Der findes ikke hjemmel i lov til at myndighederne kan pålægge den ene samlevende at betale underholdsbidrag til den anden. Normalt kan en samlever heller ikke stille krav om vederlag eller erstatning grundet arbejde under samlivet, som har været til fælles bedste.

Almindeligvis kan der heller ikke kræves efterfølgende kompensation pga. skæv fordeling af udgifter til forbrug. De ugifte samlevende kan dog gyldigt indgå aftaler om underholdsbidrag.

En indgået aftale kan ved samlivsophævelse være ugyldig pga. bristede forudsætninger.

1.9.1.3.2. Lejebolig

LI § 77 a angiver, at den partner der ikke står som lejer kan fortsætte lejemålet af den fællesbolig ved samlivsophævelse uden udlejers samtykke. Dette gælder kun, hvis samlivet har bestået i mindst 2 år. Den nye lejer vil hermed kunne overtage lejemålet i de hidtidige vilkår dvs. at der ikke skal betales nyt depositum eller indskud.

Hvis parterne er enige i, hvem der skal blive boende, er deres aftale gyldig. Ved uenighed kan domstolene træffe afgørelse herom, hvor der tages hensyn til særlige grunde herunder mindreårige børn.

For at der foreligger en fælles husstand er det bestemt i praksis, at der stilles krav til, at parterne har et økonomisk og personligt afhængighedsforhold.

LL § 77 a, 3. pkt. angiver, at hvis en partner har erhvervsvirksomhed knyttet til et forretningslokale og den tilhørende beboelse, har denne partner fortrinsret til boligen.

LL § 79 angiver, at reglen i § 77 a er præceptiv og dermed ikke kan fraviges ved aftale.

Står begge partnere angivet på lejekontrakten, kan den ene partner ikke få sat den anden partner ud af lejligheden ved fodedrettens hjælp og ej heller opsiges lejeboligen på egne vegne.

Ved uenighed kan domstolen træffe afgørelse herom.

1.9.1.3.3. Formuedeling og kompensation

Ugifte samlevende kan gyldigt aftale, ved samlivsophævelse, hvordan aktiverne skal deles. Foreligger der ingen aftale, er udgangspunktet, at de beholder hver deres. De kvantitative og kvalitative delingsregler vedrørende ægtefæller finder derfor ikke anvendelse.

Der kan dog pålægges et kompensationskrav. Dette gælder også ved kortvarige samliv dvs. ca. 3 år. Dette kan ske i tilfælde af f.eks. hjemmearbejde som har medført, at den anden partner har kunnet bibeholde eller forstørre egen formue. Det kræver, at den ene partner i væsentlig grad har bidraget til, at den anden partner har kunnet skabe eller bevare en betydelig formue, for at der tilkendes kompensation.

1.9.1.3.4. Arv, pension, forsikring mv.

Der foreligger ingen legal arveret mellem samlevende. Dvs. der ingen tvangsarveret er og den efterlevende samlever kan ikke sidde i uskiftet bo.

Arvelovens §§ 87-89 indeholder regler om udvidet samlevertestamente, hvorfor de kan bestemme, at de skal arve hinanden som var de ægtefæller. Dette kræver, at de har boet sammen på en fælles bopæl og har fælles barn, eller at de har levet i et ægteskabslignende forhold i de sidste 2 år.

Ugifte samlevende er omfattet af udfyldningsreglen i **forsikringsaftalelovens § 105 a** i henhold til begunstigelsesklausulen "nærmeste pårørende".

1.9.2. Registreret partnerskab og ægteskab mellem personer af samme køn

Lov om registreret partnerskab blev indført i år 1989, hvorfor to personer af samme køn, kan registrere deres partnerskab. Dette medførte, at de var sikret de samme rettigheder og pligter som ægtefæller.

I 2012 blev det dog lovligt for to personer af samme køn at indgå ægteskab, hvorfor det ikke længere er muligt at indgå et registreret partnerskab. Allerede registrerede partnerskab er dog fortsat gyldige.